

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล ในด้าน 1. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 2. การสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ 3. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม 4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 5. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง 6. นโยบายของสถานศึกษา

2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติของผู้บริหารและครูที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล ในด้าน 1. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 2. การสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ 3. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม 4. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 5. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง 6. นโยบายของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาปฐมวัย 4 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย และสภาสถาบันราชภัฏ

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารจำนวน 100 คน และครูจำนวน 232 คน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาปฐมวัย 4 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย และสภาสถาบันราชภัฏ ประจำปีการศึกษา 2542

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- ชุดที่ 1 แบบวัดความเข้าใจของผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล
- ชุดที่ 2 แบบวัดความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล
- ชุดที่ 3 แบบสอบถามการปฏิบัติของผู้บริหารที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล
- ชุดที่ 4 แบบสอบถามการปฏิบัติของครูที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล
- ชุดที่ 5 แบบสัมภาษณ์ความเข้าใจของผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล
- ชุดที่ 6 แบบสัมภาษณ์ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล
- ชุดที่ 7 แบบสังเกตการปฏิบัติของครูที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล
- ชุดที่ 8 แบบสังเกตการจัดสิ่งแวดล้อมและสื่อที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบวัดความเข้าใจและแบบสอบถาม และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบวัดความเข้าใจและแบบสอบถาม
  - ผู้วิจัยได้ส่งเครื่องมือชุดที่ 1 - 4 ไปยังผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ โดยขอให้ผู้ให้ข้อมูลส่งคืนกลับผู้วิจัยทางไปรษณีย์ และเดินทางไปเก็บข้อมูลคืนด้วยตนเองบางส่วน
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต
  - 2.1 จัดกลุ่มผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคะแนนในระดับมาก กลุ่มที่มีคะแนนในระดับปานกลาง กลุ่มที่มีคะแนนในระดับต่ำ

2.2 เลือกผู้บริหารและครูที่มีคะแนนอยู่ในระดับเดียวกันจากโรงเรียนเดียวกันในการสัมภาษณ์และการสังเกต โดยคัดเลือกผู้บริหารและครูในโรงเรียนเดียวกันจากกลุ่มที่ได้คะแนนในระดับสูง 3 โรงเรียน กลุ่มที่ได้คะแนนในระดับปานกลาง 3 โรงเรียน กลุ่มที่ได้คะแนนในระดับต่ำ 3 โรงเรียน รวม 9 โรงเรียน เป็นผู้บริหาร 9 คน และครู 21 คน

2.3 นำเครื่องมือชุดที่ 5 - 8 ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดความเข้าใจและแบบสอบถามการปฏิบัติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าทางสถิติเพื่อบรรยายตัวแปรที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต การวิเคราะห์เนื้อหา จัดกลุ่มข้อมูลและประมวลข้อมูลเข้าด้วยกัน เพื่อสรุปเป็นข้อมูลเชิงบรรยายตามตัวแปรที่ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง
3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยรวม วิเคราะห์โดยการประมวลข้อมูลเข้าด้วยกัน และสรุปผลเชิงบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลของผู้บริหาร($\bar{X}=18.52, S.D.=6.51$) และครู($\bar{X}=19.55, S.D.=7.32$) อยู่ในระดับปานกลางจากคะแนนในการทำแบบวัดความเข้าใจของผู้บริหาร 25 ข้อ ครู 32 ข้อ ที่มีลักษณะเป็นสถานการณ์ในการตัดสินใจ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเข้าใจมากที่สุดในการสรรหานักลากรเพื่อรองรับจำนวนเด็กอนุบาลที่เพิ่มขึ้น และมีความเข้าใจน้อยที่สุดในการกำหนดนโยบายสำหรับการใช้ภาษาและการสื่อสารภายในโรงเรียน สำหรับครูส่วนใหญ่มีความเข้าใจมากที่สุดในการรายงานผลการประเมินเด็ก และมีความเข้าใจน้อยที่สุดในการจัดประสบการณ์หรือสื่อที่ซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเด็กทำได้แล้วและเปิดโอกาสให้มีการทบทวนหรือทำซ้ำ

การปฏิบัติของผู้บริหารและครู จากการตอบแบบสอบถามการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลในด้านนโยบายของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ปฏิบัติในการสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรม และผู้บริหารยังมีการปฏิบัติน้อยในการกำหนดให้ครู / พี่เลี้ยง 2 คนต่อเด็กไม่เกิน 25 คน สำหรับในด้านอื่นๆ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ปฏิบัติในการ

จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงระเบียบการนโยบายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็ก และสิ่งที่ผู้บริหารและครูปฏิบัติยังมีการปฏิบัติน้อย คือ การนำผลการประเมินเด็กไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

การปฏิบัติของผู้บริหารและครูตามระดับความเข้าใจ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อยเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล พบว่า

การปฏิบัติด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กของผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับมาก คือ มีการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม ความเข้าใจในระดับปานกลาง คือ มีจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และความเข้าใจในระดับน้อย คือ ไม่มีการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม

การปฏิบัติด้านการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ความเข้าใจในระดับปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่และรายบุคคล และความเข้าใจในระดับน้อย คือ การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่

การปฏิบัติด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมของผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับมาก คือ การบูรณาการหลักสูตร ความเข้าใจในระดับปานกลาง คือ การใช้แผนการสอนของหน่วยงานที่จัดทำขึ้นและความเข้าใจในระดับน้อย คือ การแบ่งเป็นรายวิชา

การปฏิบัติด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กของผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับมาก คือ การใช้แฟ้มสะสมงาน ความเข้าใจในระดับปานกลางและระดับน้อย คือ การปฏิบัติใช้แบบประเมินความพร้อม

การปฏิบัติด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองของผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับมาก คือ การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน ความเข้าใจในระดับปานกลาง คือ การเชิญผู้ปกครองให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ และความเข้าใจในระดับน้อย คือ การแจ้งข่าวสารและพูดคุยกับผู้ปกครอง

การปฏิบัติด้านนโยบายของสถานศึกษาของผู้บริหารที่มีความเข้าใจในระดับมาก คือ การส่งเสริมให้ครูพัฒนาอย่างต่อเนื่องทางการศึกษาปฐมวัย ความเข้าใจในระดับปานกลาง คือ สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย และความเข้าใจในระดับน้อย คือ ไม่ได้รับครูที่จบทางการศึกษาปฐมวัยหรือผ่านการอบรม

การอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. อภิปรายผล

1.1 ความเข้าใจและการปฏิบัติของผู้บริหารและครูที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

1.2 การคำนึงถึงความเหมาะสมสำหรับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กตามระดับอายุ ความเหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละคน และความเหมาะสมสำหรับบริบททางสังคมวัฒนธรรมของเด็ก

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะด้านความเข้าใจและการปฏิบัติผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

2.2 ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

1. อภิปรายผล

1.1 ความเข้าใจและการปฏิบัติของผู้บริหารและครูที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

จากการศึกษา พบว่า ความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลมีระดับปานกลาง โดยผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเข้าใจน้อยที่สุดในการกำหนดนโยบายสำหรับการใช้ภาษาและการสื่อสารภายในโรงเรียน และครูส่วนใหญ่มีความเข้าใจน้อยที่สุดในการจัดประสบการณ์หรือสื่อที่ซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเด็กทำได้แล้วและเปิดโอกาสให้มีการทบทวนหรือทำซ้ำ

ผู้บริหารส่วนน้อยที่สุดร้อยละ 28.00 มีความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ในด้านการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ในการกำหนดนโยบายสำหรับการใช้ภาษาและการสื่อสารภายในโรงเรียน ได้แก่ ความเข้าใจในการให้ใช้ภาษากลางและภาษาถิ่นในการสื่อสารได้ เพื่อให้เด็กเสนอความเห็นและถ่ายทอดความคิดของตนเองออกมาได้ และผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 72.00 มีความเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ได้แก่ การให้ใช้ภาษากลางในการเรียนการสอนจะได้ไม่เกิดปัญหากับเด็กในระยะยาวส่วนในช่วงเวลาอื่นใช้อย่างไรก็ได้ตามความถนัด

ของเด็กแต่ละ และกำหนดให้ใช้ภาษากลางเท่านั้นในการติดต่อสื่อสารภายในโรงเรียน (รายละเอียดจากข้อ 15 ในภาคผนวก ข.) แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจระดับน้อยจากการวิเคราะห์ตามแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาลของสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติสหรัฐอเมริกาที่ Bredekamp และ Copple (1997) กล่าวว่าควรมีการนำข้อมูลเกี่ยวกับเด็กแต่ละคน ครอบครัว และบริบททางสังคมวัฒนธรรมและภาษาของเด็กมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเด็ก ๆ นั้นจะเติบโตภายในบริบทของครอบครัวและบริบททางสังคมวัฒนธรรม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะทำให้การเรียนรู้ของเด็กมีความหมาย (Early Childhood Network, 1997) และเด็กในวัยอนุบาลจะมีพัฒนาการทางภาษาในการเรียนรู้คำใหม่อย่างรวดเร็ว ถ้ามีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิม (Bredekamp and Copple, 1997) ทำให้พิจารณาตามแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการได้ว่าความเข้าใจในประเด็นนี้อยู่ในระดับน้อย ดังนั้นการเปิดโอกาสให้เด็กใช้ภาษาที่เป็นภาษาแรกของเด็กควบคู่ไปกับภาษาที่สองในการจัดการเรียนการสอนจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วขึ้นจากการที่เด็กได้ใช้ประสบการณ์เดิมในการใช้ภาษาแรกเสนอความคิดเห็นและถ่ายทอดความคิดออกมาได้ ทำให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความหมายมากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับบริบททางสังคมวัฒนธรรม หากเด็กไม่ใช้ภาษาแรกของตนเลยนั้น จะทำให้ประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กขาดความต่อเนื่องและมีความหมายกับเด็กน้อยลง

ครูส่วนน้อยที่สุด ร้อยละ 21.55 มีความเข้าใจเกี่ยวกับกาปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ในด้านการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์หรือสื่อที่ซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเด็กทำได้แล้วและเปิดโอกาสให้มีการทบทวนหรือทำซ้ำได้แก่ ความเข้าใจในการให้เด็กวางแผนที่สร้างไว้ที่เดิมแล้วช่วยเด็กวางแผนสร้างต่อโดยมีการให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่เด็ก และครูส่วนใหญ่ร้อยละ 78.45 มีความเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล คือ บอกให้เด็กจำเมืองไว้สร้างในวันถัดไป ก่อนให้เก็บอุปกรณ์เข้าที่เดิม บอกให้เด็กไปเล่นในมุมอื่นบ้างจะได้ทำกิจกรรมหลาย ๆ แบบ บอกให้เด็กชวนเพื่อน ๆ คนอื่นมาเล่นด้วยกัน และบอกให้เด็กเล่นได้ตามสบายจะได้ไปดูเด็กในมุมอื่นบ้าง (รายละเอียดจากข้อ 18 ในภาคผนวก ข.) แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจระดับน้อยในการจัดประสบการณ์หรือสื่อที่ซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเด็กทำได้แล้วและเปิดโอกาสให้มีการทบทวนหรือทำซ้ำ Bredekamp และ Copple (1997) ได้สรุปหลักการของพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในประเด็นหนึ่งว่า พัฒนาการก้าวหน้ามากขึ้น เมื่อเด็กได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติทักษะที่เด็กเริ่มทำได้ใหม่ และเมื่อเด็กมีโอกาสได้รับประสบการณ์ที่ท้าทายมากขึ้นจากสิ่งที่เด็กสามารถทำได้แล้วเพื่อ

ให้ความสามารถคงอยู่ และเสนอวิธีการคิดและการเรียนรู้ของเด็กที่ใช้เป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ได้แก่ เด็กสร้างความเข้าใจในทัศนด้วยตนเองและได้รับประโยชน์จากการสอนโดยเพื่อนและโดยครูที่มีความสามารถมากกว่า และเด็กได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการริเริ่มด้วยตนเองในการเล่นอย่างอิสระและจากการวางแผนสร้างกิจกรรมโครงการและประสบการณ์ต่าง ๆ โดยครู จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติของครูที่เหมาะสมกับพัฒนาการในการจัดประสบการณ์หรือสื่อที่ซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเด็กทำได้แล้วและเปิดโอกาสให้มีการทบทวนหรือทำซ้ำ จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากขึ้น โดยทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กริเริ่มนั้น ครูจะต้องมีบทบาทสำคัญในการช่วยขยายความรู้และความสามารถของเด็ก เพราะนอกจากเด็กจะได้เรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ จากการปฏิบัติด้วยตนเองแล้วเด็กจะเข้าใจเพิ่มมากขึ้นในสิ่งที่ครูได้สอน แนะนำและช่วยเหลือ การปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เด็กจะไม่ได้ขยายความคิดและความสามารถเพิ่มเติมจากการเรียนรู้ เช่นเดียวกับการไม่ได้เปิดโอกาสให้มีการทบทวนหรือทำซ้ำ

ความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลต่างกัน จะมีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลที่แตกต่างกันตามระดับความเข้าใจที่ต่างกันด้วย โดยมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Sun - young (1997) ที่พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความเชื่อและการปฏิบัติของครูโดยที่ความเข้าใจนั้นสามารถใช้สนับสนุนความเชื่อ และอธิบายเหตุผลในการปฏิบัติได้ (ภรณ์ คุรุทัศนะ และวราภ ภัทสกุลไทย, 2542) จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับมากสามารถปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมมากกว่าและมีเหตุผลในการสนับสนุนการปฏิบัติที่ดีกว่าผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับน้อย ดังเช่น ผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับมากปฏิบัติในการนำหลักสูตรก่อนประถมศึกษา 2540 มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับเด็ก เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ แต่ผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับน้อยมีการปฏิบัติ คือ มุ่งฝึกทักษะทางวิชาการ เพื่อให้เด็กพร้อมก่อนขึ้นชั้นประถมศึกษา จะเห็นได้ว่าผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับมาก จะมีการคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้านของเด็กมากกว่าผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับน้อย

ผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับมาก จบการศึกษาทางด้านบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทและทางการศึกษาปฐมวัย อีกทั้งมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลหลายปี และได้รับการอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่นเดียวกับที่ Hao (1997) พบว่า การได้รับการนิเทศและการอบรมมีผลต่อการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ สำหรับผู้

บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับน้อย จบการศึกษาในสาขาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สาขาการศึกษา ปรุณวัยโดยตรง และครูผ่านการอบรมน้อยและมีประสบการณ์ในการสอนน้อยด้วย ดังที่ Kenneth (1997) พบว่า ครูอนุบาลมีความเชื่อในการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ้วยอนุบาลมากกว่าครูประถมศึกษา โดยนโยบายที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาปรุณวัย อย่าง มีประสิทธิภาพ (Bredenkamp and Copple, 1997) คือ การที่มีผู้บริหารมีคุณวุฒิเหมาะสม ครู จบทางการศึกษาระดับอนุบาลและได้รับการอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงจะทำให้มี การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการได้มากกว่า

การปฏิบัติของผู้บริหารและครูตามระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติ
เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ในด้านต่าง ๆ คือ

การปฏิบัติด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กของผู้บริหาร และครูที่มีความเข้าใจในระดับมาก คือ มีการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม ความเข้าใจในระดับปานกลาง คือ มีจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และความเข้าใจในระดับน้อย คือ ไม่มีการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ การจัด สื่อและอุปกรณ์ในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก ทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้อง เรียน โดยมีการคำนึงถึงความชอบ ความสนใจ และมีความปลอดภัยสำหรับเด็ก และเปิดโอกาส ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ทั้งสื่ออุปกรณ์ บุคคลและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน และการ จัดสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การสร้างความรู้สึกของการมีส่วนร่วม ในกลุ่ม การคำนึงถึงการจัดสิ่งแวดล้อมทั้งสองด้านนั้น จะทำให้เด็กได้มีการสร้างการเรียนรู้ ด้วยตนเองผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพและทางสังคม (Novick, 1996) ได้อย่างมีความ หมาย มีความปลอดภัยและรู้สึกมั่นคง

การปฏิบัติด้านการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กของผู้ บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ความเข้าใจในระดับปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมของเด็ก ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่และรายบุคคล และความเข้าใจในระดับน้อย คือ การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่ การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำ กิจกรรมการเรียนรู้เป็นรายบุคคลจะทำให้ครูได้พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนได้อย่างต่อเนื่อง และขยายขอบเขตความรู้ของเด็ก การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย จะทำให้ครูช่วยสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของเด็กและการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นซึ่งเป็นลักษณะนิสัย ที่ดีต่อไปในอนาคต คือ การมีส่วนร่วมของเด็กในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่นั้นจะใช้

สร้างความรู้สึกการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในกลุ่ม (Bredenkamp and Copple, 1997) สำหรับผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับน้อยนั้น จะเน้นการให้ความรู้กับเด็กทั้งกลุ่ม เด็กทำสิ่งที่เหมือนกันในเวลาเดียวกัน และใช้แบบฝึกหัดและการสอนของครูเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ ในขณะที่เด็กเล่นปล่อยให้เด็กเล่นกันเองโดยขาดการวางแผนที่ดี ทำให้ไม่สามารถพัฒนาเด็กและขยายความรู้ความสามารถให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนได้ เด็กไม่มีโอกาสทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อย ทำให้ขาดทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน

การปฏิบัติด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมของผู้บริหารและครูที่มีความ

เข้าใจในระดับมาก คือ การบูรณาการหลักสูตร ความเข้าใจในระดับปานกลาง คือ การใช้แผนการสอนของหน่วยงานที่จัดทำขึ้น และความเข้าใจในระดับน้อย คือ การแบ่งเป็นรายวิชาการใช้หลักสูตรบูรณาการนั้นให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในพัฒนาการทุกด้าน ผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับมาก จะมีการวางแผนหลักสูตรจากความสนใจและความคิดเห็นของเด็ก เช่น มีการสร้างแผนผังมโนทัศน์และวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน เด็กจะได้เรียนในสิ่งที่ตนเองรู้และสนใจร่วมกัน การเรียนรู้มีการปฏิสัมพันธ์กับสื่อสิ่งแวดล้อม บุคคล และคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน สำหรับความเข้าใจระดับปานกลางนั้น ผู้บริหารและครูจะใช้หลักสูตรที่ทางหน่วยงานจัดทำขึ้นไว้แล้ว เนื่องจากง่ายต่อการเตรียมและการปฏิบัติ สำหรับแผนดังกล่าวจะมีการวางแผนที่คำนึงถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กทุกด้าน แต่ขาดการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถของเด็กแต่ละคนและเด็กทั้งกลุ่ม ส่วนผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจระดับน้อย จะแบ่งหลักสูตรเป็นรายวิชา ซึ่งจะขาดการคำนึงถึงการเรียนรู้ในพัฒนาการทุกด้าน เด็กจะไม่ได้พัฒนาความรู้ความสามารถรอบด้าน ทักษะการคิดระดับสูง และการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์

การปฏิบัติด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ของผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับมาก คือ การใช้แฟ้มสะสมงาน ความเข้าใจในระดับปานกลางและระดับน้อย คือ การใช้แบบประเมินความพร้อม สำหรับการประเมินพัฒนางานนั้นจะทำให้การประเมินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพราะสามารถเห็นความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของเด็กได้อย่างชัดเจน สำหรับการประเมินโดยแบบวัดความพร้อมนั้น แม้จะมีผลการประเมินที่ชัดเจนแต่ก็ไม่สามารถวัดเด็กได้อย่างรอบด้าน ต้องอาศัยวิธีการประเมินอื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สามารถแสดงความก้าวหน้าในการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กได้ และจากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูทุกกลุ่มจะใช้การสังเกต การสัมภาษณ์เป็นส่วนสำคัญในการประเมินด้วย

การปฏิบัติด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองของผู้บริหารและครูที่มีความ
เข้าใจในระดับมาก คือ การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน ความเข้าใจในระดับ

ปานกลาง คือ การเชิญผู้ปกครองให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ และความเข้าใจในระดับน้อย คือ การแจ้งข่าวสารและพูดคุยกับผู้ปกครองสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองนั้น จะทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีในการจัดการศึกษาให้เด็ก การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็ก จะทำให้ครูและผู้ปกครองส่งเสริมซึ่งกันและกัน เด็กจะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน สำหรับผู้บริหารและครูที่มีความเข้าใจในระดับน้อย จะใช้วิธีการแจ้งข่าวสารและการพูดคุยกัน ผู้ปกครองและครูมีความสัมพันธ์กันที่ดี แต่ขาดการเรียนรู้ร่วมกัน

การปฏิบัติด้านนโยบายของสถานศึกษา ของผู้บริหารที่มีความเข้าใจในระดับมาก คือ การส่งเสริมให้ครูพัฒนาอย่างต่อเนื่องทางการศึกษาปฐมวัย ความเข้าใจในระดับปานกลาง คือ สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย และความเข้าใจในระดับน้อย คือ ไม่ได้รับครูที่จบทางการศึกษาปฐมวัยหรือผ่านการอบรม สำหรับผู้บริหารที่มีความเข้าใจในระดับมากจะส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและผู้บริหารเองก็มีความเอาใจใส่ดูแลให้คำแนะนำและช่วยเหลือครูอย่างสม่ำเสมอ สำหรับผู้บริหารที่มีความเข้าใจในระดับน้อย ไม่ได้รับครูที่จบทางการศึกษาปฐมวัยโดยตรง เช่นเดียวกับที่ สุทธิลักษณ์ มณีศรี (2538) พบว่า มีการขาดแคลนครูในสาขาอนุบาลผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเข้าใจในการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ การที่ผู้บริหารมีทักษะในการบริหารจัดการที่ดี มีความรู้ทางการศึกษาปฐมวัย สร้างความร่วมมือให้ครูทำงานร่วมกันและทำงานกับผู้ปกครอง จะทำให้การคุณภาพการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Bredenkamp and Copple, 1997)

1.2 การคำนึงถึงความเหมาะสมสำหรับอายุ ความเหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละคน และความเหมาะสมสำหรับบริบททางสังคมวัฒนธรรม

ผู้บริหารส่วนมากมีการปฏิบัติในด้านนโยบายของสถานศึกษา คือ สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรม และยังมีปฏิบัติน้อยในการกำหนดให้ครูที่เลี้ยง 2 คนต่อเด็กไม่เกิน 25 คน สำหรับในด้านอื่น ๆ พบว่า ผู้บริหารส่วนมากมีการปฏิบัติในการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงระเบียบการ นโยบายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน และครูส่วนมากมีการปฏิบัติในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กมากที่สุด และผู้บริหารและครูยังมีการปฏิบัติน้อยในการนำผลการประเมินเด็กไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา จากข้อมูลที่ผู้บริหารและครูตอบในแบบสอบถามการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล มีส่วนที่น่าสังเกต คือ สิ่งที่ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ยังไม่มีการปฏิบัติ ได้แก่ 1) การนำข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถ ความชอบและความสนใจของเด็กแต่ละคนมาเป็นส่วนหนึ่งในการ

สร้างหลักสูตร จัดสิ่งแวดล้อมและสร้างปฏิสัมพันธ์ 2) การนำวัฒนธรรมและภาษาที่บ้านของเด็กมาเชื่อมโยงในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ 3) การจัดประสบการณ์หรือสื่อที่ซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเด็กทำได้แล้ว และเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการทบทวนหรือทำซ้ำ 4) การนำผลการประเมินเด็กมาใช้ในการประเมินคุณภาพของโปรแกรม 5) การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือและร่วมกิจกรรมประจำวันกับเด็ก สะท้อนให้เห็นถึง การปฏิบัติที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนและบริบททางสังคมวัฒนธรรมยังมีน้อย เครือข่ายการศึกษาปฐมวัย (Early Childhood Network, 1997) กล่าวว่า เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านการเติบโต รูปแบบแบบการเรียนรู้ ความชอบ ความสนใจ ประสบการณ์ในการจัดให้แก่เด็กควรมีความท้าทายสำหรับการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และการขยายความสนใจ และการคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบททางสังคมวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ทำให้ได้มั่นใจว่าประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กมีความเกี่ยวข้องและเคารพต่อกรรมมีส่วนร่วมของเด็กและครอบครัว เพื่อที่เด็กจะได้มีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังนั้นการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการควรคำนึงถึงทั้งในด้านความเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ความเหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรม และความเหมาะสมกับอายุที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจในการปฏิบัติที่เหมาะสมและเกิดผลดีกับเด็กมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

ควรมีการส่งเสริมความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล สำหรับความเข้าใจของผู้บริหารในการกำหนดนโยบายสำหรับการใช้ภาษาและการสื่อสารภายในโรงเรียนยังมีความเข้าใจน้อยที่สุด โดยควรจัดให้การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนำภาษาแรกของเด็กมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และควรมีการเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติอย่างถูกต้องตามหลักวิชาควบคู่ไปกับการสร้างความเข้าใจด้วย เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

สำหรับการส่งเสริมความเข้าใจของครูนั้นควรส่งเสริมในการจัดประสบการณ์หรือใช้สื่อที่ซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเด็กทำได้แล้ว และเปิดโอกาสให้มีการทบทวนหรือทำซ้ำ จากการวิจัยพบว่า ครูมีความเข้าใจในระดับน้อยที่สุดในเรื่องนี้และมีการปฏิบัติในระดับน้อยในเรื่องนี้ด้วย จึงควรมีการส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างยิ่ง เนื่องจากการมีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว จะทำให้ครูมีความชัดเจนในวางแผนและจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมในการส่งเสริม

พัฒนาการหรือความสามารถของเด็กได้อย่างเหมาะสมตามลำดับขั้นในการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาลมากขึ้น โดยทั้งนี้ ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในวัยอนุบาล เนื่องจากเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในการจัดประสบการณ์หรือใช้สื่อมากขึ้นได้ และควรทำควบคู่ไปกับการเสนอแนะวิธีการในการปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างเป็นทางการเป็นลำดับขั้นด้วยการทำวิจัยหรือการฝึกอบรม เพื่อให้ครูสามารถเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาลได้

2.2 ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่ความรู้ และสร้างความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ เป็นแนวทางในการตัดสินใจที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรคำนึงถึงเป็นอันดับแรกในการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม แต่ขณะนี้ยังเป็นยังไม่มีการเผยแพร่ในวงกว้าง และจากการศึกษาหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย (กรมวิชาการ, 2540) ที่จัดทำขึ้นโดยมีพื้นฐาน และ มีความสอดคล้องกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ โดยในขณะนี้ได้มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย หลักสูตรดังกล่าวผู้ใช้จะต้องมีการวางแผนการเรียนรู้ของเด็กด้วยตนเอง หากได้มีการเผยแพร่ความรู้และหลักการสำคัญของการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการควบคู่กันไปด้วย โดยเฉพาะการคำนึงถึงความเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ความเหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรม และความเหมาะสมกับอายุที่จะทำให้อายุใช้หลักสูตรมีความเข้าใจในหลักการและแนวทางปฏิบัติ และมีการตัดสินใจในการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กวัยอนุบาลนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้การจัดสำหรับเด็กมีคุณภาพสูง จากการศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูมีระดับปานกลาง โดยผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเข้าใจน้อยที่สุดในการกำหนดนโยบายสำหรับการใช้ภาษาและการสื่อสารภายในโรงเรียน และครูส่วนใหญ่มีความเข้าใจน้อยที่สุดในการจัดประสบการณ์หรือสื่อที่ซับซ้อนมากขึ้นเมื่อเด็กทำได้แล้วและเปิดโอกาสให้มีการทบทวนหรือทำซ้ำและมีความแตกต่างในการปฏิบัติเมื่อมีความเข้าใจที่ต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการสำหรับผู้บริหารและครูปฏิบัติงานโดยตรงกับเด็ก และผู้ปกครองที่ต้องรับผิดชอบเด็กโดยตรง เพื่อให้การปฏิบัติทางการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีคุณภาพดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในการคำนึง

บริบททางสังคมวัฒนธรรม และการคำนึงถึงการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติมีน้อย และอาจมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในช่วงอายุอื่น ๆ เนื่องจากประเทศไทยนั้นยังไม่ได้มีการทำวิจัยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ โดยจะสามารถใช้ข้อมูลจากงานวิจัยนี้เป็นแนวทางได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย